

Kľúčové oblasti a akčné plány štátnej politiky vo vzťahu k deťom a mládeži v Slovenskej republike na roky 2008 – 2013

1. Úvod

- 1.1. Kľúčové oblasti a akčné plány štátnej politiky vo vzťahu k deťom a mládeži v Slovenskej republike na roky 2008 – 2013 (ďalej len „kľúčové oblasti“) definujú ciele, princípy, prioritné oblasti pôsobnosti štátu, samosprávy, a iných subjektov vo vybraných oblastiach života detí a mládeže. Kľúčové oblasti pomenúvajú základné úlohy štruktúr, podieľajúcich sa na ich vykonávaní a popisujú kroky, ktoré zabezpečia ich efektívne napĺňanie.
- 1.2. Východiskom pre spracovanie týchto kľúčových oblastí sú skúsenosti z Koncepcie štátnej politiky vo vzťahu k deťom a mládeži do roku 2007, ktorej obsah priniesol analýzu situácie v oblasti detí a mládeže a určil konkrétne úlohy rôznym subjektom. Ďalšie úlohy boli určené v ročných akčných plánoch, ich plnenie bolo vyhodnocované prostredníctvom ročných správ, predkladaných na rokovanie vlády SR. Základným negatívom takéhoto prístupu ku koncepcnému riešeniu problematiky je skutočnosť, že extenzívne vymedzenie situácie a úloh na dlhé časové obdobie (7 rokov) znemožnilo vyhodnotiť napĺňanie cieľov, uvedených v samotnej koncepcii. Na základe týchto skúseností sa obsah navrhovaných kľúčových oblastí zameriava na pomenovanie problematiky v konkrétnej oblasti života detí a mládeže a vymedzenie konkrétnych úloh ponecháva na následné opatrenia jej implementácie – dvojročné akčné plány. Ďalším východiskom pre spracovanie týchto kľúčových oblastí je Národná správa o štátnej politike vo vzťahu k deťom a mládeži v Slovenskej republike, ktorá bola vypracovaná podľa metodiky Rady Európy (www.spravaomladezi.sk). S cieľom zabezpečiť kontinuitu v stanovovaní cieľov štátnej politiky pre oblasť detí a mládeže navrhované kľúčové oblasti počítajú s vypracovaním komplexnej správy o mládeži v polovici obdobia ich pôsobnosti – v roku 2010.
- 1.3. Štátna politika vo vzťahu k deťom a mládeži integrovaným spôsobom podporuje a zlepšuje život mladých ľudí, ich vzdelávanie, prístup k informáciám, bývanie, zamestnanosť, zdravie či aktívne využívanie voľného času. Najdôležitejším prvkom je podpora účasti mládeže na riadení spoločnosti a ich výchova k aktívnemu občianstvu a vlasteneckému cíteniu.
- 1.4. Opatrenia v akčných plánoch, ktoré napĺňajú kľúčové oblasti štátnej politiky vo vzťahu k deťom a mládeži sa týkajú agendy ministerstva školstva, ministerstva kultúry, ministerstva hospodárstva, ministerstva pôdohospodárstva, ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja, ministerstva zdravotníctva, ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny, ministerstva vnútra, ministerstva dopravy, pôšt a telekomunikácií a ministerstva životného prostredia.
- 1.5. Štátna politika vo vzťahu k deťom a mládeži sa realizuje aj prostredníctvom opatrení samosprávnych orgánov na úrovni krajov, miest a obcí, ktoré vykonávajú túto politiku najbližšie k deťom a mládeži.
- 1.6. Štát v rámci svojej politiky vo vzťahu k deťom a mládeži vytvára partnerské vzťahy s mimovládnyimi organizáciami, ktoré sa venujú deťom a mládeži.
- 1.7. Štát pre vykonávanie opatrení v rámci tejto štátnej politiky využíva aj školské zariadenia, najmä centrá voľného času, školské strediská záujmovej činnosti, školské kluby detí a i. V tejto oblasti významne pôsobia regionálne centrá mládeže, ktoré sú vytvorené na úrovni niektorých samosprávnych krajov¹.

¹ V čase tvorby materiálu regionálne centrá mládeže pracujú v Banskobystrickom, Trenčianskom a Košickom samosprávnom kraji.

- 1.8. Štát akceptuje aj deti a mládež, ktorí nie sú členmi mimovládnych organizácií, ako prispievateľov k tvorbe štátnej politiky vo vzťahu k deťom a mládeži v Slovenskej republike a prijíma pre nich špecifické opatrenia.
- 1.9. Pre potreby týchto kľúčových oblastí sa pod pojmom deti a mládež rozumejú všetci ľudia od narodenia do 30 rokov veku vrátane.
- 1.10. V týchto kľúčových oblastiach sa používajú pojmy, ktorých cieľom je potvrdiť záväzky štátu pre oblasť detí a mládeže vyplývajúce z medzinárodných dohôd, ku ktorým sa Slovenská republika prihlásila. V záujme prehľadnosti dokumentu sa potvrdenia týchto záväzkov neuvádzajú v plnom znení, ale len proklamatívne.
- 1.11. Tieto kľúčové oblasti prehľadnou a stručnou formou poskytujú východiská pre následné konkrétne opatrenia s vymedzením dôvodov pre ich plnenie, ako aj spôsobov a termínov ich plnenia. Cieľom pritom je, aby sa kľúčové oblasti stali „živým dokumentom“, k napĺňaniu ktorého prispievajú nielen štátne orgány, ktorým to určujú právne predpisy a medzinárodné zmluvy, ale aj mimovládne organizácie a zástupcovia detí a mládeže.

2. Ciele štátnej politiky vo vzťahu k deťom a mládeži

Cieľom štátnej politiky vo vzťahu k deťom a mládeži je posilnenie takej spoločnosti, ktorá špeciálne deťom a mládeži:

- vytvorí podmienky pre zvyšovanie kvality života,
- zaisťuje sociálnu spravodlivosť, dostatok príležitostí a rovnosť šancí,
- priznáva práva na svoju vlastnú identitu, rôznorodosť a autonómiu,
- poskytuje príležitosti na zamestnanie, aktívne občianstvo a účasť zástupcov mládeže na spoločenskom a politickom živote.

3. Princípy štátnej politiky vo vzťahu k deťom a mládeži

Štát

- 3.1. vníma mládež ako dôležitého aktéra rozvoja spoločnosti,
- 3.2. vytvára podmienky, aby deti a mládež na Slovensku našli uspokojenie svojich zákonitých potrieb a požiadaviek a prostredie na kvalitnú a etickú sebarealizáciu,
- 3.3. považuje mládež za schopnú prevziať zodpovednosť za smerovanie svojho života,
- 3.4. vytvára legislatívne a materiálne podmienky na ochranu a podporu detí a mládeže v záujme ich všestranného rozvoja; vytvára spoločenské a ekonomické štruktúry, formuje a rozvíja kultúru spolupráce a partnerstva so zástupcami detí a mládeže, zabezpečuje rovnoprávny prístup k vzdelávaniu a pravdivým a aktuálnym informáciám,
- 3.5. vníma, že komplexné zabezpečenie politiky vo vzťahu k deťom a mládeži je nielen úlohou štátu a obce, ale aj mimovládneho a súkromného sektora, médií, vzdelávacích inštitúcií, rodiny, komunit, ako aj samotných detí a mládeže,
- 3.6. potvrdzuje, že mládež má právo aktívne sa zúčastňovať života v spoločnosti, pričom si uvedomuje, že prirodzená účasť mládeže na spoločenskom a politickom živote je základným predpokladom ich pozitívneho príspevku k rozhodnutiam, ktoré sa týkajú ich súčasného i budúceho života,
- 3.7. venuje osobitnú pozornosť ochrane a podpore detí a mládeže zo sociálne znevýhodneného prostredia (osamelé matky vychovávajúce deti, rozvedení rodičia s deťmi, nezamestnaní rodičia s deťmi a dospelávajúcou mládežou a pod), pričom vytvára podmienky pre rozvoj preventívneho a podporného systému, zameraného nielen na ohrozené, problémové skupiny detí a mládeže a skupiny na okraji záujmu spoločnosti, ale aj na väčšinovú skupinu detí a mládeže,
- 3.8. vytvára primerané podmienky na prácu s deťmi a mládežou v školách a školských zariadeniach a v iných zariadeniach, podporuje rodiny s deťmi, detské, mládežnícke,

- občianske, humanitné, cirkevné a charitatívne združenia, hnutia a nadácie, ako aj rozličné neštátne, súkromné, neziskové organizácie a agentúry, a aj jednotlivých občanov v ich výnimočnej práci s deťmi a mládežou,
- 3.9. podporuje rozvoj práce s deťmi a mládežou a politiky vo vzťahu k deťom a mládeži na úrovni samosprávnych krajov a miest a obcí a na tento účel efektívne využíva prostriedky štátneho rozpočtu (najmä programy finančnej podpory ministerstva školstva).

4. Kľúčové oblasti štátnej politiky vo vzťahu k deťom a mládeži

4.1. Vzdelávanie

V tejto oblasti štát:

- 4.1.1. zdôrazňuje, že vzdelanie je nielen právom mladého človeka, ale aj investíciou a prostriedkom na rozvoj jeho talentu a nadania a formovanie jeho komplexnej osobnosti,
- 4.1.2. podporuje rozvoj a zlepšovanie vzdelávacieho systému zabezpečením ľudských zdrojov, podporou infraštruktúry, rozvojom technológií a poskytovaním iných foriem podpory,
- 4.1.3. buduje moderný systém odborného vzdelávania, ktorý flexibilne reaguje na potreby pracovného trhu a na ďalšie zmeny v slovenskej spoločnosti,
- 4.1.4. podporuje demokratizáciu školstva najmä posilnením úlohy žiackych samospráv a školských rád,
- 4.1.5. vytvára podmienky pre skvalitnenie vzdelávania detí a mládeže so špecifickými vzdelávacími potrebami,
- 4.1.6. potvrdzuje vzájomné dopĺňanie sa formálneho a neformálneho vzdelávania, ako aj informálneho učenia sa; v oblasti neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa zdôrazňuje uznanie kompetencií mládežníckych vedúcich, mladých vedúcich, dobrovoľníkov z radov mládeže, ako aj zástupcov mládeže, ktorí prostredníctvom systematickej a zámernej práce s deťmi a mládežou získali špecifické kompetencie,
- 4.1.7. umožňuje prístup k celoživotnému vzdelávaniu všetkým skupinám mládeže,
- 4.1.8. podporuje vyhľadávanie a identifikáciu talentovaných a nadaných detí a mládeže, podporuje ich ďalší rozvoj a uplatnenie nielen na Slovensku.

4.2.1 Zamestnanosť

V tejto oblasti štát:

- 4.2.1. vníma právo mládeže na prácu a povinnosť štátu zabezpečiť jej ponuku rôznych príležitostí a relevantné základné zručnosti pre uplatnenie sa na trhu práce,
- 4.2.2. motivuje zamestnávateľov, ktorí vytvárajú pracovné príležitosti a príležitosti na získanie pracovných zručností, resp. pracovnej praxe a poskytuje zvýhodnenia zamestnávateľom, ktorí prijímajú absolventov škôl počas tzv. adaptačného obdobia,
- 4.2.3. podporuje napĺňanie úloh vyplývajúcich z Európskeho paktu pre mládež hlavne týkajúce sa zosúladenia profesijného a rodinného života, prijímania opatrení zameraných na lepšiu sociálnu a profesionálnu integráciu, väčšie zviditeľnenie v oblasti mládeže v rámci Lisabonskej stratégie,
- 4.2.4. s ohľadom na skutočnosť, že zamestnanie je aj prostriedkom na sebarealizáciu mládeže, motivuje zamestnávateľov k vytváraniu príležitostí a podpore rozvoja autonómie, vodcovstva a tvorivosti mládeže,
- 4.2.5. zdôrazňuje rovnosť šancí pri prijímaní do zamestnania a pri vykonávaní úloh vyplývajúcich z rôznych pracovných pozícií, ako aj pri kariérnych postupoch mládeže,
- 4.2.6. uvedomuje si význam a úlohu profesionálnych pracovných agentúr, kariérnych poradcov, odborových zväzov, spolkov, profesijných združení a iných organizácií, ktoré pomáhajú mládeži nadobudnúť istú úroveň pracovnej kultúry, formujú ich

- pracovné návyky, vzdelávajú ich a podporujú ich ďalší rozvoj a tvorivosť, preto podporuje ich činnosť v tejto oblasti,
- 4.2.7. podporuje rozvoj podnikania mládeže,
 - 4.2.8. podporuje plynulý prechod mládeže zo vzdelávania do zamestnania zabezpečením lepšieho kontaktu a kooperácie medzi školami a zamestnávateľmi,
 - 4.2.9. rozvíja systém uznávania kompetencií získaných prostredníctvom účasti mládeže na programoch medzinárodnej mobility v oblasti práce, štúdia a voľného času, pričom pozornosť venuje najmä uznaniu kompetencií získaných prostredníctvom účasti na dobrovoľníckych aktivitách na Slovensku a v zahraničí, ako aj propagácii tejto problematiky medzi zamestnávateľmi,
 - 4.2.10. zabezpečuje integrovaný prístup k tým zástupcom mládeže, ktorí prerušia alebo nedokončia proces formálneho vzdelávania z objektívnych dôvodov, aby mohli získať vzdelanostný kapitál aj prostredníctvom formálneho uznania výsledkov neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa,
 - 4.2.11. podporuje organizácie, ktoré vytvárajú pracovné príležitosti a príležitosti na získanie pracovných zručností a nadobudnutie praxe,
 - 4.2.12. propaguje uznanie odborného vzdelania a prijíma opatrenia na zabezpečenie jeho rovnocennosti s akademickým vzdelaním,
 - 4.2.13. zdôrazňuje význam organizovania podujatí typu „burza práce“ aspoň na úrovni krajských miest, ako aj význam medializácie týchto podujatí.

4.3. Rodina

V tejto oblasti štát:

- 4.3.1. rešpektuje rodinu každého občana ako základnú jednotku spoločnosti,
- 4.3.2. vytvára podmienky na plnenie základných funkcií rodiny,
- 4.3.3. podporuje komunikáciu a interakciu medzi rodičmi a edukačnými autoritami na všetkých úrovniach a vytváranie partnerských vzťahov,
- 4.3.4. podporuje flexibilitu pracovného času a pracovných úväzkov rodičov, aby tak mohli deťom a mládeži zabezpečiť kvalitnú výchovu,
- 4.3.5. vytvára podmienky na terénnu sociálnu prácu a komunitnú prácu s rodinami, ktoré neplnia svoje základné funkcie,
- 4.3.6. utvára podmienky na osamostatňovanie mládeže, ktorá vyrastala v náhradnej starostlivosti,
- 4.3.7. podporuje ďalšie vzdelávanie učiteľov, pracovníkov s deťmi a mládežou a mládežníckych lídrov v interkultúrnych vzťahoch na prekonanie jazykových a kultúrnych bariér najmä vo vzťahoch s rómskymi rodinami a rodinami migrantov.

4.4. Bývanie

V tejto oblasti štát:

- 4.4.1. vníma požiadavku mládeže na samostatné bývanie ako jednu zo základných ľudských potrieb,
- 4.4.2. vytvára také podmienky a opatrenia, ktoré zlepšia prístup mládeže k samostatnému bývaniu, a to najmä v prípade mladých rodín (úplných alebo neúplných), napr. poskytnutím dotácie alebo úveru na obstarávanie nájomných bytov za výhodných podmienok, t.j. nízkej úrokovej sadzby a dlhej lehoty splatnosti,
- 4.4.3. vníma špecifickú potrebu asistencie a podpory mládeže pri zabezpečení samostatného bývania, pričom otázka asistencie je relevantná najmä v prípade, ak ide o skupiny mladých ľudí čeliacich zložitým životným situáciám alebo pochádzajúcim z nefavorizovaného prostredia (pozri 4.12).

4.5. Účasť mládeže na spoločenskom a politickom živote – participácia

V tejto oblasti štát:

- 4.5.1. vytvára podmienky, aby participácia mládeže vo všetkých sférach spoločnosti bola na zodpovedajúcej úrovni a nemala len symbolický charakter, ale priniesla skutočný vplyv na chod vecí a prijímanie rozhodnutí,
- 4.5.2. vytvára podmienky pre zabezpečenie aktuálnych, dostupných a relevantných informácií pre mládež, čo považuje za základnú podmienku participácie mládeže na živote spoločnosti na miestnej, regionálnej a celoštátnej úrovni,
- 4.5.3. uznáva, že školy a školské zariadenia, mimovládne organizácie, rady mládeže a iné subjekty sú priestorom, kde má mládež vhodné a prirodzené podmienky na získanie a uplatnenie zodpovedajúcich kompetencií, a preto prijíma také opatrenia, ktoré umožnia ich kontinuálne pôsobenie v tejto oblasti,
- 4.5.4. podporuje participáciu mládeže prostredníctvom ich zástupcov na úrovni miestnej a regionálnej samosprávy,
- 4.5.5. zabezpečuje otvorenú metódu koordinácie v oblasti participácie mládeže a informácií pre mládež, ako aj rozvoj štruktúrovaného dialógu na celoštátnej úrovni a podporuje vznik platforiem, konzultácie a ďalšie mechanizmy na podporu participácie mládeže na miestnej a regionálnej úrovni,
- 4.5.6. venuje primeranú pozornosť rozvoju opatrení smerujúcich k vytváraniu príležitostí na participáciu mladých ľudí, ktorí čelia zložitým životným situáciám alebo pochádzajú z nefavorizovaného prostredia (pozri 4.12.),
- 4.5.7. vytvára legislatívne podmienky na rozvoj mládežníckeho dobrovoľníctva, podporuje vzdelávanie v oblasti dobrovoľníckej služby a budovanie relevantnej infraštruktúry.

4.6. Informácie a komunikačné technológie

V tejto oblasti štát:

- 4.6.1. uznáva, že právo na informácie je jedno zo základných ľudských práv, a preto garantuje dostupnosť a komplexnosť informácií pre mládež prostredníctvom rôznych subjektov a štruktúr a podporuje výmenu skúseností z dobrej praxe,
- 4.6.2. systematicky podporuje poskytovanie informačných služieb pre mládež a rozširuje možnosti prístupu mládeže k informáciám vo všetkých oblastiach ich objektívnych potrieb a požiadaviek, napríklad v oblastiach: vzdelávanie, zamestnanie, školenia a semináre, aktivity neziskového sektora, národné a medzinárodné aktivity v oblasti práce s mládežou a mládežníckej politiky,
- 4.6.3. podporuje systematickú prípravu mládeže na prácu s informáciami, pričom podporuje aj rozvoj poradenstva a konzultačných služieb,
- 4.6.4. podporuje také výskumné a prieskumné aktivity, ktoré umožnia definovať opatrenia politiky vo vzťahu k deťom a mládeži na miestnej, regionálnej a celoštátnej úrovni na základe relevantných a presných informácií, pričom akčné plány realizácie týchto opatrení budú predznamenávať ďalší vývoj problematiky, obsahovať očakávania detí a mládeže a reflektovať ich potreby,
- 4.6.5. si uvedomuje, že internet je nevyhnutnou podmienkou ďalšieho vzdelávania detí a mládeže a je súčasťou celoživotného vzdelávania, preto sústavne zlepšuje prístup k internetu a zvyšuje jeho dostupnosť pre deti a mládež,
- 4.6.6. podporuje modernizáciu a efektívnosť existujúcich internetových portálov a sietí,
- 4.6.7. pri používaní informačných technológií podporuje rozvoj asistenčných činností tým deťom a mládeži, ktorí s nimi neprišli do kontaktu, podporuje rôzne kampane a iné opatrenia v tejto oblasti, pričom varuje deti a mládež pred zneužívaním internetu a upozorňuje na rôzne nebezpečenstvá s tým spojené,
- 4.6.8. podporuje bezpečné využívanie internetu. (najmä deťmi), proti nedovolenému a škodlivému obsahu a zvyšovaniu všeobecného povedomia v tejto oblasti medzi rodičmi, učiteľmi a deťmi ako koncovými užívateľmi.

4.7. Mobilita

V tejto oblasti štát:

- 4.7.1. považuje mládež za nositeľov zmeny, mieru a pokroku, preto vytvára podmienky na rozvoj mobility a medzinárodných kontaktov mládeže a motivuje mládež k získaniu interkultúrnej skúsenosti,
- 4.7.2. uznáva, že kvalitne pripravená a realizovaná aktivita v oblasti mobility mládeže posilňuje v nich hodnoty, akými sú napríklad poznanie ľudských práv, potláčanie prejavov intolerancie, rasizmu a xenofóbie, rozvoj solidarity, uznanie a chápanie hodnôt rôznych kultúr,
- 4.7.3. podporuje rozvoj programov zameraných na študijnú, reprezentačnú a pracovnú mobilitu mládeže, ako aj mobilitu mládeže vo voľnom čase a podporuje špecializované vzdelávanie organizátorov aktivít v oblasti mobility mládeže,
- 4.7.4. podporuje rozvoj informovanosti mládeže o príležitostiach, ktoré v oblasti mobility mládeže vytvárajú národné a medzinárodné programy², aby mládež mohla tieto príležitosti využiť a profitovať z nich najmä v oblasti osobného rozvoja,
- 4.7.5. vytvára podmienky na uvoľňovanie účastníkov konferencií, seminárov, sympózií a ďalších aktivít, týkajúcich sa práce s mládežou a mládežníckej politiky, zo zamestnania alebo školy a vytvorí legislatívne podmienky pre uznávanie takýchto prekážok v práci na strane zamestnancov,
- 4.7.6. na základe návrhu Ministerstva školstva SR podporuje poskytovanie rôznych druhov cenových zvýhodnení na cestovnom pre mládež v súvislosti s prácou, vzdelávaním, reprezentovaním a mobilitou.

4.8. Životné prostredie

V tejto oblasti štát:

- 4.8.1. podporuje opatrenia smerujúce k posilňovaniu procesu budovania environmentálneho povedomia detí a mládeže v intenciách trvalo udržateľného rozvoja,
- 4.8.2. podporuje propagáciu ochrany životného prostredia, čo vníma ako základnú podmienku pre lepšiu kvalitu života a vyššiu úroveň verejného zdravia,
- 4.8.3. podporuje environmentálne programy a projekty v oblasti formálneho a neformálneho vzdelávania,
- 4.8.4. motivuje deti a mládež k opatreniam a aktivitám na zlepšenie životného prostredia, ako napríklad recyklácia a úspora energií.

4.9. Voľný čas detí a mládeže

V tejto oblasti štát:

- 4.9.1. podporuje deti a mládež v ich aktívnom zapájaní sa do športových, umeleckých, turistických a rekreačných aktivít,
- 4.9.2. podporuje rozvoj prostredia, kde sa deti a mládež, ktorí čelia zložitým životným situáciám alebo pochádzajú z nefavorizovaného prostredia (pozri 4.12.), osobitne zdravotne postihnutí, môžu zapájať do aktivít vo voľnom čase v rovnakej miere ako ostatní rovesníci,
- 4.9.3. motivuje deti a mládež k altruistickej (nezištný spôsob zmýšľania a konania v prospech iných) a filantropickej činnosti,
- 4.9.4. realizuje opatrenia na podporu práce s detskými a mládežníckymi subkultúrami,
- 4.9.5. podporuje zriaďovanie a prácu otvorených klubov a nízkoprahových zariadení.

² Napríklad programy finančnej podpory Ministerstva školstva Slovenskej republiky, programy Európskej únie, programy Rady Európy, programy Európskeho fóra mládeže a podobne.

4.10. Kultúra

V tejto oblasti štát:

- 4.10.1. potvrdzuje význam a úlohu kultúry a kultúrneho dedičstva pre rozvoj a výchovu detí a mládeže, pričom ich vníma ako jedných z nositeľov slovenskej kultúry,
- 4.10.2. podporuje participáciu mládeže na kultúrnom živote spoločnosti vytváraním podmienok na tvorivý prínos mládeže do rozvoja kultúry,
- 4.10.3. vytvára osobitné podmienky na rozvoj nadania a talentu detí a mládeže v najrozmanitejších oblastiach ľudskej činnosti,
- 4.10.4. zabezpečí kvalitnú mediálnu výchovu ako súčasť vzdelávacieho systému spoločnosti a považuje ju za dôležitý predpoklad pre kultúrny rozvoj mladej generácie,
- 4.10.5. propaguje multikultúrnosť a toleranciu ako základný kľúč k mierovému spolunažívaniu rôznych kultúr nielen na Slovensku, ale aj v Európskej únii a vo svete,
- 4.10.6. podporuje iniciatívy smerujúce k vytváraniu účinného vplyvu s cieľom ochrany detí a mládeže pred negatívnymi vplyvmi.

4.11. Zdravie a zdravý životný štýl

V tejto oblasti štát:

- 4.11.1. vníma otázku zdravia detí a mládeže ako komplexnú oblasť, ktorá nezahŕňa iba liečbu a terapiu, ale tiež primárnu ochranu zdravia, prevenciu pred negatívnymi vplyvmi na zdravie a propagáciu zdravého životného štýlu,
- 4.11.2. podporuje dostupnosť a kvalitu zdravotníckych informácií a výchovu k zdravému životnému štýlu a ochrane zdravia v čo najskoršom veku. Sústreďuje sa najmä na preventívne opatrenia a opatrenia zamerané na minimalizáciu užívania omamných látok, psychotropných látok a alkoholu.
- 4.11.3. podporuje opatrenia typu harm reduction (zmenšovanie škôd spojených s užívaním drog),
- 4.11.4. podporuje systémové riešenie prevencie detských úrazov a prevencie násillia na deťoch vrátane syndrómu CAN, obchodovania s deťmi a komerčného sexuálneho zneužívania detí,
- 4.11.5. zabezpečuje rozvoj inštitúcií, zariadení a služieb s cieľom podporovať psychické zdravie detí a mládeže ako oblasť, ktorá si vyžaduje špecializovaný prístup,
- 4.11.6. podporuje opatrenia znižujúce rizikové správanie sa mládeže, za aké považuje najmä riskantné riadenie motorových vozidiel, promiskuitu a nechránený sex, závislosti spojené s užívaním omamných látok, psychotropných látok, alkoholu, tabaku a zlú výživu,
- 4.11.7. venuje osobitnú pozornosť starostlivosti, výchove, ochrane a podpore zdravotne postihutej mládeže.

4.12. Deti a mládež, čeliaci zložitým životným situáciám a pochádzajúci zo znevýhodneného prostredia

V tejto oblasti štát:

- 4.12.1. vníma, že niektoré skupiny detí a mládeže môžu čeliť rôznym rizikovým faktorom vzhľadom na ich životnú situáciu, spojenú s ich sociálnym, ekonomickým, vzdelanostným alebo zdravotným prostredím a podmienkami, z ktorých pochádzajú,
- 4.12.2. prijíma a realizuje opatrenia na predchádzanie sociálnej exklúzie detí a mládeže, ktorí sa ocitli v krízových životných situáciách, zdravotne postihutej, bez prístrešia, detí a mládeže z marginalizovaných skupín a mládeže po ukončení výkonu trestu odňatia slobody,
- 4.12.3. podporuje opatrenia na zamedzovanie nárastu a výskyt sociálno-patologických javov a protispoločenských javov u detí a mládeže,

- 4.12.4. zabezpečí rozvoj inštitúcií a zariadení poskytujúcich služby týmto deťom a mládeži, ktoré zabezpečujú komplexný prístup vo forme identifikácie terapie, podpory formálneho, neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa.

4.13 Deti a mládež, sociálno-patologické javy a ich prevencia

V tejto oblasti štát:

- 4.13.1 zabezpečuje výchovu detí a mládeže k zdravému životnému štýlu a k osvojeniu si pozitívneho sociálneho správania,
- 4.13.2 pôsobí na mladú generáciu tak, aby dochádzalo k vytvoreniu a upevňovaniu morálnych hodnôt, k zvyšovaniu sociálnych kompetencií detí a mládeže, k ďalšiemu rozvoju znalostí, skúseností, ktoré vedú k odmietaniu všetkých foriem sebadeštrukcie, prejavov agresivity a porušovaniu zákona,
- 4.13.3 trvale a systematicky podporuje všetky aktivity vedúce k posilneniu preventívnych opatrení,
- 4.13.4 podporuje nové aktivity, ktoré vedú k zmysluplnému zapojeniu mládeže do voľnočasových aktivít a tým odvracajú ich pozornosť od „únikových“ foriem správania.

5. Štruktúry pri implementácii kľúčových oblastí a ich úlohy

5.1. Ministerstvo školstva

- 5.1.1. komunikuje, koordinuje a propaguje štátnu politiku vo vzťahu k deťom a mládeži a spolupracuje pritom so subjektmi uvedenými v bodoch 1.4. až 1.8. týchto kľúčových oblastí, pričom realizáciou vybraných úloh poveruje aj inštitúcie v rámci svojej pôsobnosti,
- 5.1.2. zabezpečuje realizáciu štátnej politiky vo vzťahu k deťom a mládeži v relevantných oblastiach svojej agendy, ako napríklad vzdelávanie, participácia, práca s deťmi a mládežou, ktorí čelia zložitým životným situáciám a pochádzajú z nefavorizovaného prostredia,
- 5.1.3. vytvára podmienky pre podporu systematickej práce s deťmi a mládežou mimo procesu formálneho vzdelávania a aktívneho využívania voľného času,
- 5.1.4. koordinuje činnosti orgánov štátnej správy, regionálnej a miestnej samosprávy, uvedených v týchto kľúčových oblastiach a podporuje synergiu ich opatrení v jednotlivých oblastiach,
- 5.1.5. riadi a usmerňuje činnosť medzirezortnej pracovnej skupiny (pozri bod 5.6.),
- 5.1.6. v roku 2010 uskutoční konzultačné stretnutia k realizácii opatrení vyplývajúcich z týchto kľúčových oblastí na regionálnej a celoštátnej úrovni,
- 5.1.7. v roku 2010 zabezpečí koordináciu prípravy podkladov pre účely vyhotovenia správy o mládeži,
- 5.1.8. podporuje realizáciu výskumných aktivít, súvisiacich s vypracovaním správy o mládeži,
- 5.1.9. zabezpečuje pravidelný monitoring plnenia úloh vyplývajúcich z akčných plánov realizácie týchto kľúčových oblastí.

5.2. Ostatné ministerstvá, uvedené v bode 1.4 týchto kľúčových oblastí

- 5.2.1. prijímajú opatrenia, ktoré zabezpečia napĺňanie cieľov a kľúčových oblastí,
- 5.2.2. nominujú svojich zástupcov do medzirezortnej pracovnej skupiny (pozri bod 5.6.),
- 5.2.3. aktívne spolupracujú na príprave konzultačných stretnutí v roku 2010 (pozri bod 6.4.),

- 5.2.4. pri plánovaní výskumných a prieskumných aktivít zohľadňujú aj potrebu podkladov pre účely vyhotovenia správy o mládeži (pozri bod 6.5.).

5.3. Samosprávny kraj

- 5.3.1. koordinuje, komunikuje, pripravuje a realizuje opatrenia, smerujúce k napĺňaniu týchto kľúčových oblastí na úrovni samosprávneho kraja, pričom realizáciou konkrétnych úloh poveruje aj inštitúcie vo svojej pôsobnosti, napríklad regionálne centrum mládeže,
- 5.3.2. pri príprave vlastnej koncepcie politiky vo vzťahu k deťom a mládeži, rešpektujúcej špecifiká kraja, spolupracuje so školami, školskými zariadeniami, mimovládnyimi organizáciami a ďalšími subjektmi pôsobiacimi v oblasti práce s deťmi a mládežou a mládežníckej politiky na území samosprávneho kraja,
- 5.3.3. pri vykonávaní regionálnej samosprávnej politiky vo vzťahu k deťom a mládeži spolupracuje s inými orgánmi štátnej správy na území kraja, obcami, mestami a mimovládnyimi organizáciami na území kraja,
- 5.3.4. zvaží zriadenie poradného orgánu pre problematiku detí a mládeže, práce s mládežou a mládežníckej politiky.

5.4. Obec

- 5.4.1. v súlade s týmito kľúčovými oblasťami, po zohľadnení vlastných špecifik a možností, tvorí a realizuje koncepciu práce s deťmi a mládežou na úrovni obce, pričom spolupracuje so školami, školskými zariadeniami, mimovládnyimi organizáciami a ďalšími subjektmi pôsobiacimi v oblasti práce s deťmi a mládežou a mládežníckej politiky na území obce,
- 5.4.2. vytvára platformu na tvorbu a implementáciu miestnej politiky vo vzťahu k deťom a mládeži podľa aktuálnych potrieb,
- 5.4.3. zvaží zriadenie poradného orgánu pre problematiku detí a mládeže, práce s mládežou a mládežníckej politiky.

5.5. Výchovno-vzdelávacie a záujmovo-vzdelávacie školské zariadenia

- 5.5.1. centrá voľného času, školské strediská záujmovej činnosti, školské kluby detí a domovy mládeže vytvárajú podmienky pre systematickú a pravidelnú prácu s deťmi a mládežou,
- 5.5.2. organizujú aktivity pre deti a mládež a zapájajú mládež do prípravy, realizácie a vyhodnotenia týchto aktivít,
- 5.5.3. spolupracujú so zriaďovateľom pri rozvoji práce s mládežou vo svojej pôsobnosti a pri implementácii štátnej politiky vo vzťahu k deťom a mládeži na úrovni svojho pôsobenia.

5.6. Medzirezortná pracovná skupina

- 5.6.1. sa zriaďuje za účelom efektívnej a komplexnej prípravy opatrení smerujúcich k napĺňaniu týchto kľúčových oblastí, ako aj s cieľom evalvácie ich plnenia,
- 5.6.2. tvoria ju zástupcovia subjektov uvedených v bodoch 1.4. až 1.8. týchto kľúčových oblastí,
- 5.6.3. posudzuje a pripomienkuje tie opatrenia na realizáciu štátnej politiky vo vzťahu k deťom a mládeži, ktoré vyžadujú koordináciu čiastkových činností viacerých subjektov,

- 5.6.4. posudzuje prijaté návrhy a predkladá vlastné návrhy opatrení na realizáciu štátnej politiky vo vzťahu k deťom a mládeži,
- 5.6.5. navrhuje priority v jednotlivých oblastiach štátnej politiky vo vzťahu k deťom a mládeži,
- 5.6.6. poskytuje priestor na výmenu informácií o plnení opatrení v rámci realizácie štátnej politiky vo vzťahu k deťom a mládeži v jednotlivých oblastiach.

6. *Stratégia implementácie a evalvácia kľúčových oblastí*

- 6.1. Napĺňanie týchto kľúčových oblastí sa zabezpečí prostredníctvom akčných plánov na obdobie dvoch kalendárnych rokov, ktoré budú špecifikovať konkrétne opatrenia, aktivity a úlohy všetkých subjektov dotknutých v definovaných kľúčových oblastiach štátnej politiky vo vzťahu k deťom a mládeži. Akčné plány realizácie kľúčových oblastí štátnej politiky vo vzťahu k deťom a mládeži (ďalej len „akčný plán“) vzniknú ako výsledok práce členov medzirezortnej pracovnej skupiny (pozri bod 5.6.)
- 6.2. Prípravu návrhov akčných plánov koordinuje a zabezpečuje ministerstvo školstva, akčné plány schvaľuje vláda SR.
- 6.3. Návrh akčného plánu na roky 2008 – 2009 sa pripraví po schválení kľúčových oblastí v prvom polroku roku 2008. Návrh akčného plánu na roky 2010 – 2011 sa pripraví do februára 2010 a návrh akčného plánu na roky 2012 – 2013 sa pripraví do februára 2012.
- 6.4. Evalvácia plnenia týchto kľúčových oblastí sa uskutoční v polovici jej realizácie, v roku 2010. Evalváciu koordinuje ministerstvo školstva a uskutoční sa formou konzultačných stretnutí na regionálnej a celoštátnej úrovni, na ktorých sa zhodnotí napĺňanie týchto kľúčových oblastí prostredníctvom opatrení uvedených v akčných plánoch.
- 6.5. S cieľom prípravy relevantných podkladov k ďalším koncepciám v tejto oblasti, ministerstvo školstva v roku 2010 zabezpečí koordináciu prípravy komplexnej správy o mládeži, ktorá bude pokrývať všetky kľúčové oblasti štátnej politiky vo vzťahu k deťom a mládeži, uvedené v tomto materiáli.

7. *Záver*

Tieto kľúčové oblasti nie sú len zhrnutím východísk a zámerov, dotýkajúcich sa rôznych aktérov, ale zdôrazňujú zámer Slovenskej republiky posilniť postavenie detí a mládeže vo všetkých sférach života a garantovať ich rovnoprávne postavenie v spoločnosti na báze partnerstva.

Prostredníctvom pomenovaných cieľov, princípov a kľúčových oblastí pôsobenia sa snaží odstrániť apatiu, pocit bezmocnosti a nezájem zo strany mládeže. Za základné hodnoty svojej politiky vo vzťahu k deťom a mládeži štát považuje rovnosť, spoluprácu a spoluzodpovednosť.